

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. An liceat Occidere Injustum Invasorem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Quæst. IV. Qualiter Occidere liceat Malefact. Tyrann. &c. 331

suprà censent pœnam mortis, solis gravio-
ribus criminibus inferendam, esse supra de-
meritum talis colpæ. Ut proinde Castro
asserat oppositum nimis crudelæ, Sotus re-
prehendat Baldum tamquam auctorem occi-
sionis furum, apud Cavellum suprà. Quin
& Novellâ 134. cap. 13. Justinianus sanxit:
Pro furto nolumus omnino quodlibet mem-
brum abscindi, aut mori, sed aliter eum casti-
gari. Ratio autem, quam Glossa addit, quia
suspendantur, risu, quam refutatione dig-
nior est. Unde etiam Marchant To. 2. T. 2.
bun. Tr. 6. Tit. 3. qu. 1. §. 2. dub. 1. fatetur id
esse verum, spectata inæqualitate reorū,
scilicet vitæ & bonorum fortunæ, adeoque
per se. Si tamen considerentur aliqui fur-
ta vergere in gravem perniciem reipubli-
cæ, non negavit Sotus, quin puniri possent
morte. Prout hodie suspensio necantur fu-
res qualificati, aut famosi, præviâ in his cæ-
sione virgarum pro prima vice, additoque
stigmatæ pro secunda. Quamvis consuetu-
dines locorum varient, quas practicè dam-
nare durum apparet. Ad confirmationem
præmissorum videri possunt, quæ habet
Tulden. ad Cod. de Furtis n. 11.

prehenlum cum uxore adulterari; quam-
vis utrumque jura cælaræo l. 20. & qua-
mor seqq. ff. ad L. Juliam de adulteris & No-
vellâ 117. c. 15. servatis certis conditionibus
(quas vide apud Jurisconsultos in ff. cit. &
Lessium c. 9. dub. 5. asserentem non fuisse
permissum uxoricidium; quod tamen per
legem Lögobardicam impunè licebat, quæ
olim vigeat in Italia, & de qua consultus
fuit Nicolaus I. Inter hæc 33. q. 2.) id fuit
permissum.

Tyranni deli-
ta occidere
illicitum.

Fundatur in primis in communi sensu
Theologorum, à quo in re tanta non fa-
cilè recedendum; deinde leges hujusmodi
solum serviunt ad impunitatem in foro ex-
terno, ut inter Jurisperitos Zoëus in ff. ad
Juliam de Adulteris 17. & alii fatentur,
quatenus indulgent justæ indignationi, &
commotiōi patris aut mariti. Quod si
plus vellent, saltem eatenus non videntur
per canones approbatæ, seu receptæ. Quod
satis indicat de simili casu consultus Ni-
colaus I. sup. ad quem respondit: Sancta Dei
Ecclesia mundanis nunquam constringitur
legibus: gladium non habet nisi spiritualem:
non occidit, sed vivificat. Similiter Augu-
stinus l. 2. de adulter. conjug. c. 15. (& refer-
tur c. Si quid 33. quæst. 2.) ejusmodi occi-
sionem asserit secundum legem Christi
non licere.

Leges civi-
les solum
concedunt
parenti vel
marito im-
punitatem.

Aut certe
non sunt ab
Ecclesia
probata.

Easdem im-
probat via
Augustinus

Accedit, quòd sub hoc prætextu multæ
innocentium cædes possent impunè com-
mitti; quodque per se loquendo sit locus
puniendi secundum ordinem debitum juris
(qui citra inevitabilem boni publici neces-
sitate non est omittendus) esto per acci-
dens interdum deficeret probatio: quòd
denique sine necessitate boni publici sic
occidendi exponantur præsentissimo peri-
culo æternæ damnationis.

37.
Accedit rati-
o.

Addi etiam posset, quòd privato non
liceat occidere malefactores. Sed posito,
quòd per leges non tantum impunitas,
sed perfecta licentia & facultas daretur,
responderi facile posset, id non privatâ fi-
eri potestate, sed publicâ, cujus prædicti
censeri possunt ministri: prout jure veteri
in filios & servos delinquentes extendebat
se ad necem utque patriæ & dominicæ po-
testas. Prout etiam ad diffidatos v. g. Banni-
tas occidendos, id exigente reipublicæ bo-
no, data interdum est cuilibet privato po-
testas; uti & militibus occidendi inimicos
vel transfugas.

Ratio qua-
rumdam
examina-
tur.

QUÆSTIO V.

An Liceat Occidere Injustum In-
vasorem?

NEQUIDEM injustum invasorem vitæ
ad necessariam defensionem posse occi-
di, censuisse refertur Augustinus de Anco-
nariis apud Lessium c. 9. dub. 8. S. Augustinus
quoque,

38.
Negarunt
pauci.

Lex Cas-
tra illam
vitat.

Qui excu-
sari queat
præviâ ho-
stiana.

34.
Tyrannus
injurpatio-
nem tituli an
possit à pri-
vato occidi.

35.
An similiter
tyrannus
ratione so-
liti regimi-
nis.

36.
Adulterum
sua adu-
teram in fla-

Dubitasse
videri
Nonnullis
Augustinus.

quoque, ab humanis cædibus valde alienus, l. 1. de lib. arbit. c. 5. videtur hæsitasse, an aliqua in hoc culpa lateat ex occulta Dei lege, ut fatetur *Wiggers* c. 2. dub. 6. num. 29. Et consentit *Hæzer* To. 2. *Anatom.* ad d. locum, addens inter alias solutiones *Augustinum* censuisse id non licere ex lege, quam ibi impugnat permittendi scilicet minora peccata ad evitandum majora. *Lessius* autem c. 9. dub. 8. n. 51. dicit ipsum loqui de periculo excessus odii, iræ & debitæ moderationis. Quem inordinatum affectum ob *Augustino* damnari censet etiam *Hæzer* supra.

39.
Opposita
doctrina cõ
munissima
probat ex
Scriptura.

Sed opposita doctrina est communi Doctorum ac plebis sensu receptissima. Colligiturque in primis ex Scriptura *Exodi* 22. ubi dicitur non esse reum sanguinis, qui furem nocturnum occiderit, quia nimirum (ut docet *Augustinus* q. 84. in *Exodum*, & refertur c. *Si perfidens*, de *Homicid.*) discerni nequit, an tantum ad furandum, an etiam ad occidendum venerit.

Ex utroque
jure.

Pater idem ex jure, tum civili, tum canonico. Nam l. 3. ff. de *Just. & Jure* dicitur: *Nam jure hoc evenit, ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse existimetur.* Et *Alexander III.* c. 3. *Si vero*, de *Sensent. excomm.* dicit, quod *vim vi repellere omnes leges, omniaq; jura permittant.* Quod repetit *Innocentius III.* c. *Significasti* 18. de *Homicidio*; addens quod *id debet fieri cum moderamine inculpata tutela.*

40.
Immo occi
dem nequi
dem incur
rit irregu
laritatem
ex jure.

Depique juxta *Clem.* *Si furiosus*, de *Homicid.* nullam irregularitatem incurrit, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem. Quamvis (ut refert *Scholasticus* ad locum *Scoti* mox citandum) *D. Thomas* q. 64. art. 7. ad 3. *Scotus* 4. d. 25. q. 1. num. 10. *Glossa* in c. *Scut dignum* §. *Clericus* de *Homicid.* attento jure antiquo c. *De his clericis* 6. d. 50. lectis de irregularitate senserint. *Lessius* nihilominus c. 9. dub. 8. num. 52. verius credit, ne quidem jure antiquo subsistere irregularitatem. *Trentinum* quoque sess. 14. c. 7. de *reform.* indicans in casu homicidii ad defensionem sui patrati subesse irregularitatem, supponit non fuisse moderamen inculpatae tutelæ, uti & culpam in homicidio casuali. Vide *Declarationes & Remissiones* in d. locum.

41.
Accedit ra
tio.

Accedit ratio naturalis aperte dictans in tali peristasi debere jus se defendentis esse potius, ut proinde se conservare queat, etsi cum destructione alterius, qui eum per vim destruere conatur. Quare prædicta habent locum, etsi Princeps vel Episcopus vel pater invaderet proprium subditum aut filium.

Insania in
vasoris non
sollis jura
naturale
defensionis.

Jure quoque naturalis defensionis non privatur quis ob alterius v. g. insaniam, ut proinde juxta receptam Doctorum sententiam invalorem injustum, à culpa ta-

men ratione furia aut ebrietatis excusatum repellere possit cum occisione illius, si necessaria sit, neque fugatibi queas confulere; ad quam utique fores obligatus, quæ tunc non est probrosa, quin potius ignominiosum est velle tunc contra hujusmodi reluctari.

Neque Scriptura alicubi reprobatur usum gladii ad necessariam defensionem, sed indubitum ejus usum puta ad privatam vindictam, vel ex malevolentia. *Omnes enim qui sic acceperint gladium, gladio peribunt eorum.* (ut ait Christus *Matth.* 26.) nempe quia id fierentur, & quia ordinariè ita accidit paratioribus ad gladii usum.

Non obstat etiam, quod debeamus propter mortem temporalem oppetere, quam proximum in æternam præcipitare. Nam ipsemet invasor se in illam præcipitat ex sua malitia, potens se periculo, si velit, subducere. Itaque in extremâ necessitate currit obligatio mortem pro salute proximi tolerandi. Deinde invasor non est securus seu certus de suo bono statu & salute: neque invasor certò ita occidendus, ut post vulnus non queat poenitere.

Moderamen porò inculpatae tutelæ (quod *Innocentius III.* supra, & ipsa ratio postulat) consistit in ea moderatione, quæ necessaria est, ut vis injuriola propulsetur seu avertatur: majorem enim vim adhibere non licet, ex obligatione non tantum charitatis, sed etiam justitiæ, v. g. defistentem aut fugientem percutere vel lædere: quod enim ultra fit, non deservit ardentis injuriæ, utpote jam illatæ, nec per hoc tollendæ, sed eidem vindicandæ. Unde c. *Significasti* cit. dicitur fieri debere, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam.

Hinc peti potest solutio vulgatæ questionis, an videlicet liceat in defensione sui intendere occisionem vel periculofam vulnerationem invasoris: si enim ea sit necessaria ad sui defensionem, intendi potest, cum conceito fine, concessa sint & intendi queant media necessaria. Alias notè, eò quòd tunc non servaretur moderamen inculpatae tutelæ: ut proinde defensio faciendâ sit quàm minimo possibile est aggressoris periculo & damno. Ad praxim verò quod attinet, defendens non debet multum ratiocinari, an hic vel ibi tangere liceat invasorem; ne talibus occupatus, facile causâ cadat.

Porò ut aliquis dicatur invasor, non est necesse, ut actu gladio vel armis impetatur (quæ invadentem licitè repellit; etiam cum occisione, si necessaria sit, dubium esse nequit) sed satis est ut accedat cum armis, vel aliter ad me occidendam: tunc enim si aliter evadere nequeam, possum prævenire, neque teneor expectare, donec ictum acceperim, & me fortè defen-

42.
Quiscom
gladii usus
in scriptu
ra reprobo.

Salus inno
soris car
proponda
vita defen
sionis.

43.
Moderamen
necessarium
inculpatae
tutelæ in
quo cupi

44.
An in de
fensionem
sui
intendens
accisionem
invasoris.

45.
Quiscom
faciat in
vasor.

An invasus
teneatur si
bi fugâ
consulere.

defendere non poterit, ut tradunt Doctores communiter. Si absque periculo meo fugere possim, & occasione declinare, tenebor: nisi forte fuga foret multum dedecorosa v.g. viro militari & nobili (secus est de clericis, rusticis, viris togatis & similibus) quam talis non tenetur capessere, ut proinde possit jus suum loco manens (à quo cum notabili probro seu ignominia non tenetur ob alterius malitiam recedere) tueri viâ mære defensionis, juxta communem Doctorum sententiam.

46.
An parans
se ad invadendum
consuetur
inveridum
invasor.

Immo si aggressor nondum accedat, tamen instructus est, aut se instruit ad invadendum, v.g. arcum tendat, sclopetum parat &c. possum eum prævenire, si alia via evadendi non suppetat, ut iidem Doctores tradunt, & Navarrus cap. 15. num. 3. ubi ponit exemplum (quod tamen magnâ consideratione ac prudentiâ indiget, ob abusum inde sequi natos, & spem mutandi in marito animi in melius) de marito, qui pugionem condidit sub cervicali, ut uxorem, quam tenet in cubiculo conclusam, interficiat, quem uxor id secretò sciens potest antevertere, si aliter nequeat subterfugere. Simile est, quod docet Corduba l. 1. q. 38. de eo, qui alteri paravit venenum, quòd scilicet possit illud in simili necessitate aliter inevitabili ab innocente converti in auctorem.

47.
Varii casus
non probandi,
saltem
in praxi.

Idem docet Banez & quidam alii Recentiores (teste Lessio c. 9. dub. 8) de occisione ejus, qui per famulum seu ficiarium statuit alterum occidere, adeoque per alium conatur invadere. Sed ob varias causas id nequit admitti, in praxi præsertim, tum ob pericula frequentiorum abusuum, tum quia vix fieri potest, ut non suppetat alia ratio evadendi, v.g. interponendo auctoritatem superioris; tum quia periculum sic facile augebitur, sicariis nihilominus animatis ad exequendum mandatum, & vindicandam mortem mandatis.

Multò minus probandum, quod quidam dixerunt de occisione quasi licita invidoris vitæ per calumnias apud judicem. Idemque est de testibus & judice. Hoc enim in republica bene ordinata nullatenus toleraretur. Et merito: cum sic aperiretur via lata injustis cædibus & assassinibus. Estque alia se defendendi via ordinaria, juris scilicet, pro tali, qui viâ juris impetitur. Planè cum secundum receptam sententiam occidi possit invalor etiam materialiter injustus, sub hoc prætextu non erit satis provisum iudicibus, testibus, auctoribus, patris causarum etiam bonâ fide procedentibus. Maxime si doctrina prædicta ad res quoque familiares & honorem extendatur.

Temerarium denique videtur in re tot abusus, falsisque suspitionibus obnoxia, tantum indulgere privatis seu plebi, ut liceat egregiè percutere veneficam per si-

Hermes Sum. Theol. Pars III.

gna magica assidue nocentem, donec maleficium tollat, si absque novo maleficio credatur, tollere posse. Vide Wiggers c. 2. dub. 6.

Quod attinet ad defensionem honoris, qui præ bonis temporalibus æstimatur, probabile censet Wiggers sup. dub. 12. licere viris secularibus, qui ratione status vel nobilitatis solent & æstimantur excellere in armorum contestatione & fortitudine bellica, quibusque illa quodammodo sunt debita inesse, licere repellere aggressorem etiam cum illius occisione, qui ignominiosè illos invadit, v.g. pugnis vel baculo, si aliter ejus ictus avertere nequeant: neque eos obligari ad fugam, quamvis se possint per fugam ab ejus invasione eripere. Probat partim auctoritate cõmuni omnium penè Doctorum, tum Theologorum, tum Jurisperitorum, quæ in hujusmodi re morali magni est faciendæ: partim quia talis quemadmodum ignaviter permittendo se percuti, sic & fugiendo honorem & existimationem suam deperdere.

48.
Honor ad
cum inva-
loris occisio-
ne defendi
possit.

Quòd autem id aliqui extendant ad injurias verbales, merito non admittitur à reliquis Doctoribus, neque etiam admittetur in foro fori. Sufficere debet eas verbis, aut aliter, præsertim per judicem, posse repelli & tolli. Aliud quoque esset perniciosum nimis republicæ.

49.
Varii id a-
genâ modi
rejiuntur.

Nullatenus quoque licet sub prætextu defendendi honoris repercutere percussorem facti poenitentem, & satisfactionem offerentem: ibi enim esset aperta vindicta. Similiter non licet aggredi ex intervallo percussorem jam quietè agentem, si fortè occurrat lælo.

Immo nec fugientem percussione factâ licet persequi, verberaque sufficientia ad reparationem honoris infligere (quidquid nonnulli dixerint) nam & ibi vera est vindicta, non defensio honoris. Videri potest Wiggers sup. ubi addit secus dici posse, si adhuc insultans & ignaviâ exprobrans subsistat: eò quòd de illo videatur idem, quod de eo, qui percutiendo nititur timiditatis & ignaviæ vitium impingere. Merito nihilominus adjungit esse id valdè obnoxium periculo animi vindictæ, & vix umquam necessarium ad defensionem honoris: si enim nulli adsint, non minuitur ætimatio apud alios: si autem aliqui adsint, poterit verbalis invalor contumeliosus apud judicem accusari, & per huc ad reparationem honoris debite compelli. Quare simpliciter id videtur non probare infra num. 73. præciso saltem periculo superaddendi ab altero novos ictus ignominiosos. Immo satis raro, si umquam, occurrat casus, quo licitum sit occidere alterum præcisè ad defensionem honoris, utpote aliter, quam tali viâ cõservabilis aut recuperabilis, vel certè non sufficientis momenti ad eum tali viâ conservandû: ut non mittatur bonum

50.
Non licet
fugientem
persequi &
percutere.

bonum commune reipublicæ aliàs lædendum, quod tamen in determinandis limitibus licitæ defensionis non parum est considerandum.

51.
Detrahere
volentem
an liceat
occidere.

Accedit, quod simili ratione prætedetur licita occisio alterius, qui minatur famam detractione convellere. Unde hanc *Francisci Amici doctrinam, licere clericis, vel religioso calumniatorem gravia crimina de se vel sua Religione spargere inanis occidere, quando alius defendendi modus non superest, cancellari seu expungi iustum est per Censuram Romanam.* Hujusmodi enim doctrinæ prætextu via aperitur planissima occultis & injustis cædibus. Unde non est tutum licentiosas in hac materia doctrinas admittere, minus publicare hominibus plus justo ad pugnas & cædes propensis. Postetque merito per reipublicam interdici sub gravissimis poenis quarundam praxis, quidquid foret de speculativa ex ratione probabilitate: cui præjudicent alii liberiores censores.

52.
Invasor pudicitie potest occidi, si ipsa aliàs non possit defendi.

Quantum ad pudicitie defensionem necessariam, ea juxta communem doctrinam (ut testatur & sequitur *Lessius c. 9. dub. 12. Wiggers c. 2. dub. 12.* etiam *Augustinus 1. de lib. arb. c. 5.* dubitative loqui videatur) licita est etiam cum occisione invaloris: eò quod pudicitia sit longè majus bonum, quam facultates externæ, inferius quidem vitæ, tamen quod ab animo casto non imprudenter vitæ præfertur, adeoque juxta modum præmissum defendi potest, si aliter salvari non possit: accedente præsentis peccati & consensus periculo, quod etiam violenta corruptio adfert, ut propterea mori potius, quam vel invitè violari castus animus merito desideret. Idiplum videntur. Ethnici quoque intellexisse: nam apud *Ciceronem Orat. pro Milone sub init.* laudatur adolescens interfectòr tribuni pudicitie illius vim inferre conati, qui & à Mario Imperatore exercitus abscutus fuit. Accedit, quod juxta *L. 1. §. 4. ff. ad L. Corneliam de Sicar.* dimitendus sit, qui inferentem per vim sibi suisque stuprum occidit.

53.
Invasor nocturnus bonorum fortuna potest occidi.

Quod denique ad facultates externas attinet, communis quoque doctrina tradit eas, si sint notabilis momenti, posse defendi contra furem aut raptorem non tantum nocturnum (de quo habetur *Exod. 22.* & in *Lege XII. Tabularum*, ut patet ex *L. 4. ff. ad Legem Aquilam*) sed & diurnum, si simul invadat personam, res suas defendere furemque propulsare satagentem (quod saltem exprimitur c. *Interfecti, de homicid.* & consonat *L. citata* agens de fure se telo defendente) si non, donec saltem quietè res possideat, si eas aliter recuperare quis non possit: ut proinde communi Doctòrum sententiæ liceat in tali casu quoque fugientem cum rebus tuis eminus sclopo petere. Quamvis postremum neget *Cervarius in Clem. Si Furius P. 3.*

Aliàs non opinione quorundam.

§. un. n. & cujus Doctrina satis est charitati conformis, & laudabiliter practatur, ut ait *Wiggers c. 2. dub. 10.*

Colligi solet ex jure Canonico, ubi simpliciter approbatur defensio talium rerum contra in valores c. *Olim, de restit. Spoliar.* ubi *Innocentius III.* approbat factum Episcopi & Capituli Tridonensis (aliàs Terdonensis) de possessione deturbantis Templarios Lombardiæ ex incontinenti, & vi repellentis. Et c. *Dilectus, de sent. excomm. in 6.* approbatur factum Decani Aurelianiensis contra Ballivum bona violentè occupare præsumentem se defendentis, & in subsidium temporalis gladium spirituales censuræ, jungentis, his verbis: *Cum omnes leges omniaq; jura vim vi repellere, cum sitq; sese defendere permittant, licuit utique ipsi Decano contra illum violentiam injuriamq; se tueri &c.* Quibus locis de clericis (de quibus contra Nonnullos etiam intelligitur prædicta doctrina) est sermo.

54.
Contraria non aliam colligitur ex c. Cum olim, de rest. Spol.

Ex c. Dilecto, de sent. excomm. in 6.

Denique c. *Interfecti, de homicid.* etiam de nece expressus agit: *Si te tuasq;* (intelligunt Doctores plerique cum *Felino* non copulativè, sed copulative, seu alternative, quasi alterutrum sufficiat, uti indubiè sufficit seorsim prius membrum; prout etiam colligi potest ex antecedentibus, & arg. c. *Verum, de iurjurando* ubi in verbis, *Pro vita & rebus suis*, intelligunt Doctores conjunctionem simili modo liberando, *hujusmodi diaboli membra interfecti si aliquid sejunare volueris, bonum est tibi, & elemosinam fac largiter.* q. d. consulto id feceris, etiam à penitentia in rigore immunis. Ideoque in principio captis tunc demum penitentia injungitur, si *interfecti furem aut latronem, ubi comprehensus poterat* (adeoque res recuperari à fure, & perscrutabile ari à periculo contra latronem) absque occisione.

55.
Item ex c. Interfecti, de homicid.

Probatur ratione: quia ex certa omnium sententia licitum est reipublicæ sua bona temporalia defendere per bellum necessarium. Deinde bona temporalia sunt vitæ honestè ducendæ subsidiaria aut necessaria. Non est igitur æquum, neque id charitas postulat, ut earum jacturam quis patiatur propter conservandam vitam violentè aut iniqui latronis, si necessitate (in qua tantum cura nobis esse de illo debet) sed in pessima voluntate constituti. Aliàs sanè nil foret rerum nostrarum contra iniquos tutum; ut proinde idem postulet ratio boni communis.

56.
Accidit ut.

Nec obstat, quòd c. *Suscipimus, de homicidio, Monachis* (quorum unus erat sacerdos) latrones etiam nocturnos occidentibus injungatur penitentia; adeoque non videatur huic solum generi personarum, scilicet Clericis vel Monachis permittitur hujusmodi defensio. Nam potuissent hi sibi ablata salvare citra occisionem, si cum istis se subtraxissent, aut latrones aufugere permitt-

57.
Obicitur ex c. Suscipimus, de homicidio, de sumpta spoliatur.

Q U A E S T I O VI.

Quae Restitutio Necessaria ratione Homicidii, vel Mutilationis?

milissent: adeoque non servarunt inculpatæ tutelæ moderamen; dum ita (ut canon ponderavit) exarserunt ob res viles.

58. Non obstat etiam, quod *Exodi* 22. juxta mentem *Augustini* q. 84. in *Exodum* relati c. 3. de homicid. Et *L. 4. ff. ad L. Aquilam* & *L. 9. ff. ad L. Cornel. de Siciariis* inquitur, non aliter furem occidi posse, quam si etiam adsit periculum personæ. Nam ista loca accipienda sunt de fure diurno, qui præsumatur more furum timidus rebus salvis fugari posse, quicquid cognoscatur, ut res ab eo possint recuperari. Ipla etenim *Lex Exodi* veluti judicialis maxime perficiat forum externum, in quo locus præsumptioni. Idemque est de aliis legibus. Alii quin si res recuperandi spes non superfit, non est cur defensionis locus esse nequeat.

58. Aliæ auctoritates explicantur.

59. Debent bona fortuna esse notabilia.

Dixi *Si sint notabilis momenti*: nam si leviores sint, est ad minus contra charitatem pro carum defensione sanguinem hominis ad imaginem Dei creati fundere. Unde *L. 52. §. 1. ff. ad L. Aquilam* culpabilis declaratur tabernarius, qui lucernam eripere volenti effudit oculum. Vide *Lessium* c. 9. dub. 11.

60. Defensio sui cum occisione invaloris, an obliget.

Petes I. An teneatur quis se defendere cum occisione invaloris? Resp. regulariter loquendo Neg. quinimmo erit plerumque opus magnæ charitatis permittere se potius occidi, ut invaloris æternaliter perituro locus certior detur penitentiae. Nisi tamen & ipse invalor sit in malo statu, à quo hic & nunc vereatur, se non posse satis securè per contritionem liberari: aut nisi aliis, puta familiæ, sit vita illius necessaria. Si tamen invalor sit amens, non videtur cur æquitas postulet, aut multum dicat, hujus vitam propriæ esse præferendam: nisi quod ipse actus horrendus homicidii videatur non esse medium obligans ad sui conservationem.

61. An similis sit defensio proximi.

Petes II. An vitam seu bona proximi sui liceat similiter defendere? Resp. Aff. Est enim id cooperari proximo ad opus ei licitum. Quin immo erit actus heroicæ charitatis. Proximus quoque habet jus, censeturque habere voluntatem se defendendi, etiam per alium. Unde c. *Dilecto, de Sacrament. excomm. in 6.* dicitur, quod liceat cuiuslibet suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius injuria suam imperitari auxilium: immo si fieri potest, & negligit, videatur injuriantem foris, ac esse particeps ejus culpa. Non licet tamen prætextu defendendi honorem proximi repercutere illius honori alapa infusione deroganti: quia medium hoc non est conservando acrius honori idoneum seu opportunum.

IN primis pro damnis spiritualibus, puta meritis & satisfactionibus, à quibus occisus per mortem injustè acceleratam impeditur, juxta communiorum Doctorum sententiam, ut citat & sequitur *Lessius* c. 9. dub. 25. *Wiggers* c. 3. dub. 7. n. 19. nil est restituendum; eo quod merita sint irrecuperabilia, nilque substitui possit eis respondentis ad æqualem. Satisfactio autem pro peccatis aut poenis, etsi reparabilis seu compensabilis sit per suffragia vivorum, incertum tamen est, damnum defuncti, cum ætate procedente debitum satisfaciendi potius augeri soleat: accedente eo, quod particularia ista, quæ sunt futuri sæculi, sint occultiora, quam ut ex iis res humanæ & civiles mensurari hic debeant. Fatentur tamen saluberrimum esse consilium, & æquitati valde conformum, ut homicidæ satisfactiones pro occiso adhiberi curent, & quæ per modum poenitentiae etiam à confessariis injungantur. Quinimmo si satis constaret de damno reverà orto quantum ad satisfactiones, probabilissimum est quod *Scoto* 4. d. 15. q. 3. & aliis tribuitur, esse obligationem strictè justitiæ ad eas compensandas, à quibus nimirum per injuriam fuit impeditus ab occisore.

62. An pro damnis spiritualibus sit aliquid restituendum occiso.

Secundò pro vita & membris seu integritate eorum juxta communem quasi Doctorum, etiam Jurisperitorum sententiam (quam tenet *Navarrus*, *Lessius*, *Lugo* & alii, passim obvii contra Nonnullos, inter quos referri solent *Soto*, *Sylvestre* & quidam alii) nil est ex rigore justitiæ restituendum: Esto enim restitui ipsa deberent, si possibile foret, ratione juris, quod habet homo ad ea possidendum & fruendum, cessat tamen per se hæc obligatio ratione impossibilitatis.

63. Pro vita & membris an aliquid restituendum.

Probatur: quia non debet compensari inæqualitas, quando est posita in re, quæ ex natura sua nequit ab homine reddi in se aut præcisè æquivalenti. Etsi enim darentur idæ centum millia, non redderetur vita ipsa aut membrum, nec aliquid toti aut parti æquivalens, maneretque occisus aut mutilatus in statu, in quo foret sine datione pecuniæ, nisi quatenus ipse aut heres foret ditior; proflus autem non appareret, quod statuere ipsum in statu ditiori sit proportionata restitutio pro vita aut membro. Vita etiam omnium est æqualis, adeoque æqua deberet esse in se pro omnibus restitutio. Neque prudenter æquivalentia taxari potest. Neque est, cur non sit obligatio, aut facultas compensandi damnum vitæ per bona honoris & famæ procuranda, si-

Probatur ratione.

